

Pohybové kompetencie ako atribút konceptuálneho modelu pohybovej gramotnosti v mladšom školskom veku

Predložená habilitačná práca je zameraná na v súčasnosti veľmi aktuálnu a populárnu tematiku nielen u nás ale aj v zahraničí. Prináša ucelený pohľad na problematiku pohybových kompetencií žiakov na prvom stupni základnej školy, ich identifikáciu a diagnostiku. V tomto smere je téma vysoko aktuálna a jej spracovanie považujem za prínos do teórie a praxe vyučovania telesnej a športovej výchovy na základných školách.

Práca sa opiera o pomerne rozsiahly teoretický vstup do problematiky, v ktorom autorka charakterizuje a vysvetľuje všetky základné pojmy, ktoré s problematikou súvisia. Opiera sa pri tom o domácu a zahraničnú literatúru, ktorej zoznam je spracovaný na 23 stranách. Zo zahraničnej literatúry vychádza najmä z autorov, ktorí sú základnými nositeľmi pojmu physical literacy a predstaviteľmi systému testovania pohybových kompetencií prostredníctvom testovacej batérie MOBAK. Kľúčovými autormi, ktorých najviac cituje boli Whitehead, Dudley alebo Vašíčková a pri MOBaku najmä Hermann, Seeling alebo Scheuer. V zahraničnej literatúre preukázala autorka veľmi dobrú orientáciu a schopnosť vystihnúť to podstatné, čo jednotliví autori v svojich prácach priniesli. Určitú pripomienku by som mal k použitiu domácich literárnych zdrojov, kde mi popri uvádzaných odborníkoch chýba väčšia akceptácia prác p. Dany Masarykovej z PF Trnavskej univerzity, ktorá je nositeľom projektu MOBAK na Slovensku a je zástupkyňou Slovenska aj v príslušne tematicky orientovanom projekte ERASMUS+ a ku ktorej sa až následne svojimi prácami pridali ďalší naši autori ako bol P. Mačura, J. Sedláček a pod.. V tomto smere by som chcel aj spresniť to, čo autorka uvádza neskôr na str. 67 kde uvádza, že ako partner ERASMUS+ projektu bol výskumný tím z Katolíckej univerzity v Ružomberku. Jediným účastníkom tohto európskeho projektu bol iba výskumný tím vedený pani Masarykovou z PF Trnavskej univerzity. Výskumníci v PF Katolíckej univerzity v Ružomberku v tomto projekte nefigurovali, pridali sa k riešeniu tohto problému až následne a iba ako externí spolupracovníci projektu. Preto si myslím, že práca p. Masarykovej by si zaslúžila v tomto kontexte o niečo väčšiu pozornosť.

Autorka sa pomerne dobre vysporiadala v teoretickom rozbere s charakteristikou základných pojmov, ktoré s jej prácou súvisia. Preukázala veľmi dobrú schopnosť vyberať pojmy, systematizovať ich a hierarchizovať s využitím dostupných literárnych zdrojov. Preto táto časť pôsobí ucelene. Možno mohla trochu podrobnejšie objasniť aj svoj pohľad na vzťah pojmov integrácia a inklúzia a vysvetliť význam týchto pojmov v kontexte konceptuálneho modelu pohybovej gramotnosti. Obidva pojmy

používa, avšak s rôznym chápaním v rôznom kontexte. I napriek tomu, že teoretický rozbor pôsobí ucelene možno si ešte väčšiu pozornosť v ňom taktiež zaslúžila problematika, ktorá sa nesie v celom projekte prvej časti výskumu a to je otázka pohybovej gramotnosti a jej diagnostikovania u rôznych skupín detí a mládeže a to najmä žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, marginalizovaných skupín a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Ak predchádzajúca časť práce bola napísaná veľmi zrozumiteľným štýlom, tak formulácia cieľa sa z tohto trochu vymyká. Je tam cítiť až príliš veľkú snahu autorky naformulovať cieľ vedecky a tým sa v tomto prípade vytratilo to, čo bolo devízou predchádzajúcich častí a to zrozumiteľnosť a jednoduchosť myšlienky. Na základe pomerne zložito a všeobecne formulovaného cieľa formuluje už oveľa presnejšie hypotézy a úlohy výskumu. Hypotézy sú formulované vhodne ale niektoré vyvolávajú otázku možnosti ich jednoznačnej verifikácie. Napr. v hypotéze č.2 sú uvádzané dva kvalitatívne znaky (poruchy pozornosti, hyperaktivita) čo sťažuje jednoznačnosť verifikácie hypotézy. Ik a jedna zo šiestich hypotéz sa týka samotného experimentálneho pôsobenia. Formulácia úloh síce nekopíruje formulované hypotézy ale v s podstate ich svojou šírkou všetky postihuje.

Výskumný súbor, ako uvádza autorka, tvorilo 163 žiakov, z toho 82 chlapcov a 81 dievčat. Z môjho pohľadu však nešlo o jeden výskumný súbor a nie som istý, či je vhodné to takto spoločne uvádzať, lebo v svojej podstate išlo o dva samostatné na seba nadväzujúce výskumy. V jednom bol výskumný súbor uvádzaných 163 žiakov a bol realizovaný od 15.9. 2018 do 19.10.2018 a bol realizovaný ako jednorázový prierezový výskum úrovne pohybovej gramotnosti pomocou testovacej batérie MOBAK. Tu sa porovnávali pohybové kompetencie žiakov rôznych skupín – bežnej populácie, znevýhodnenej populácie a žiakov so špeciálnymi potrebami. Nie je úplne jasné ako a na základe čoho boli žiaci zaradení do jednotlivých skupín a čo bolo pri zaradení prioritné (napr. ak bol žiak zo znevýhodnenej populácie a zároveň bol žiakom so špeciálnymi potrebami – kde bol zaradený?). Na tento výskum nadväzoval druhý výskum, v podstate samostatný, a to bol pedagogický experiment, so súborom 84 žiakov (44 experimentálna skupina a 40 kontrolná skupina). Ten bol realizovaný v období 5.11. 2018 – 31.5.2019. Nie je celkom jasné, či sa testovali tieto deti na začiatku experimentu znova uvedenou batériou, alebo sa použili výsledky predchádzajúceho testovania. Experimentálny činiteľ bol pohybový program, ktorý autorka veľmi podrobne uvádza v prílohách práce. Menej informácií je o programe, ktorý absolvovali žiaci kontrolnej skupiny a autorka ho nazvala tradičný edukačný proces telesnej a športovej výchovy a možno by bolo vhodné doplniť relevantné kvantitatívne ukazovatele, v čom boli rozdiely v obsahu vyučovania experimentálnej a kontrolnej skupiny, čo by dávalo lepší pohľad na efekt pôsobenia experimentálneho činiteľa. Nie je aj celkom jasné na koľkých školách z celkového počtu uvádzaných škôl prebiehal uvedený pedagogický experiment. Celkove vyššej priekaznosti výsledkov práce by pomohla väčšia početnosť výskumného súboru.

Výber metód spracovania a vyhodnotenia údajov považujem vzhľadom na veľkosť súborov a typ výskumu za primeraný.

Vo výsledkovej spolu s diskúsiou prináša autorka množstvo výsledkov svojho sledovania. Prezentuje ich postupne za pomoci prehľadných grafov a tabuliek. Pri porovnávaní výsledkov testov MOBAK so švajčiarskou populáciou autorka konštatuje, že sledovaný súbor bol výrazne pod priemerom švajčiarskej populácie. Čím by mohla vysvetliť, okrem rozdielu v časom zaradení testu, túto zistenú skutočnosť? Autorka ďalej prišla k ďalším zaujímavým zisteniam napr. že preukázateľne najväčšie problémy pri realizácii testových úloh mali žiaci so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami alebo že probandi so zo znevýhodneného prostredia dosahovali lepšie výsledky v testových položkách faktoru pohybu vlastným telom ako bežná populácia. Ako by mohla vysvetliť tieto výsledky výskumu? Autorka ďalej svojim výskumom potvrdila rozdielnú úroveň základných pohybových kompetencií z hľadiska pohlavia a to, že chlapci dominovali v pohyboch s predmetom a dievčatá naopak pri pohyboch s vlastným telom.

V experimentálnej časti výskumu autorka potvrdila pozitívny vplyv zvoleného experimentálneho činiteľa na sledované motorické ukazovatele. Po 6-mesačnej intervencii došlo k zlepšeniu všetkých sledovaných experimentálnych charakteristík v experimentálnom súbore. Signifikantne sa zlepšili pohybové kompetencie pohybu s predmetom aj pohybu s vlastným telom. Zaujímavým originálnym porovnaním úrovne základných pohybových kompetencií je napr. tabuľka 23 na str. 106, ktorá prináša porovnanie nemeckej, portugalskej, švajčiarskej populácie s výskumom autorky.

V závere práce autorka zhŕňa kľúčové výsledky a vyjadruje sa k naplneniu alebo nenaplneniu stanovených hypotéz, kde konštatuje až na jeden prípad potvrdenie všetkých stanovených hypotéz. Na závery nadväzujú aj závery pre rozvoj vednej disciplíny a závery pre pedagogickú prax. Obidvoje majú pomerne všeobecný charakter a chýba im väčšia údernosť. Natíska sa napr. otázka aké konkrétne odporúčania resp. zmeny by autorka na základe svojich výsledkov navrhla v existujúcej pedagogickej dokumentácii k vyučovaniu telesnej a športovej výchovy na základných školách alebo aké konkrétne odporúčania by navrhla smerom ku skvalitneniu prípravy učiteľov pre 1. stupeň základnej školy.

Po formálnej stránke je práca spracovaná veľmi precízne, nenašiel som tam takmer žiadne gramatické chyby alebo iné zásadné formálne pochybenia. Asi jedinou drobnou výhradou, ktorú v tomto smere mám, je použitie čechizmu na str.45 kde autorka mimiku uvádza ako je pohyb obličaja, čo asi vyplývalo z použitia českého zdroja. V slovenčine by sme mohli možno lepšie použiť radšej slovo tvár.

Záver:

Predložená habilitačná práca je napísaná kultivovaným odborným jazykom. Autorka v nej preukázala na vysokej úrovni schopnosť vedecky pracovať, získavať, triediť a systematizovať získané poznatky a výsledky vedeckého výskumu. Takisto preukázala schopnosť kritického myslenia a schopnosť syntetizovať a porovnávať získané výsledky a formulovať závery svojho vedeckého bádania.

Na základe predloženej práce navrhujem autorke udelenie titulu vedecko-pedagogického titulu docent v odbore športová edukológia.

V Bratislave 30.4.2020

Doc. PaedDr. Branislav Antala, PhD.

oponent